

TÜRÜK

Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2015 Yıl:3, Sayı:5

Sayfa:75-93

ISSN: 2147-8872

CİNSİYETE BAĞLI ARGO KULLANIMI ÜZERİNE BİR TWITTER ETİKETİ ÖRNEKLEMİ

Turgay Sebzecioğlu*
Serap Coşkun Özgür**

ÖZET

Bu çalışmada, sosyal etkileşim sitelerinden biri olan *Twitter*'da #beniçokşaşırtır etiketi altına yazılan gönderiler (*tweetler*) derlenmiş; sonrasında, ortaya çıkan bütünce ve o bütünceden beslenen sayısal veriler doğrultusunda, argo kullanımının cinsiyet değişkeni açısından görünüşleri ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, değerlendirmelerde, argo kullanımını tetikleyen unsurlara da yer verilmiştir. *Eksiklik Kuramını* eleştirerek ortaya çıkan ve her dil kullanım türünün kendi bağlamı içerisinde bir işlevi olduğunu söyleyen *Ayrılık Kuramının* paradigması ile de kadın veya erkek diline özgü argoya ilişkin önyargısız bir değerlendirme zemini oluşturulmaya çalışılmıştır. İletişimin hızlı ve doğru gerçekleşmesini sağlayan; başkaldırı, yabancılaşma ve dışlanmışlığın göstergesi sayılabilecek bir güce sahip olan argo üzerine yapılan bu araştırma sonucunda görülmüştür ki, *Genel Ağ* (Internet) ortamının kendine özgü söylemi, insanların yüz yüze görüştüğü gerçek dünya söylemine benzememektedir. Bu farklılık, aynı zamanda, kadın diline ilişkin bilinenlerin eksikliklerini de ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyetinden yeni bir sosyal bağlamla sıyrılabilen kadının, gerçek hayatta kullanamayacağı veya kullanmak istemeyeceği argo sözleri, her ne kadar erkeğe ait egemen dilin etkisinden kurtulamasa da, rahatlıkla kullanabildiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: *Twitter, Toplumdilbilim, Eksiklik Kuramı, Ayrılık Kuramı, Cinsiyet değişkeni, Argo*

*Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, sebzecioglu@yahoo.com

** Öğretmen, Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Mezunu, srpsgn@hotmail.com

A TWITTER HASHTAG SAMPLE ON THE USE OF SLANG DEPENDING ON GENDER

ABSTRACT

In this study, the tweets written under the #beniçokşaşırır hashtag on Twitter which is one of the social interaction sites, have been compiled; then the appearances of slang usage in terms of gender variable have been handled in accordance with the corpus (that is formed) and the quantitative data derived from the corpus. Besides, the factors that trigger the usage of slang have been covered in assessments as well. With the paradigm of *Difference Theory* that has emerged criticizing the *Deficiency Theory* and which states that every language use has a function in its own context, an unprejudiced evaluation paradigm with respect to the slang of female or male language has been constructed. According to the results of this study which is based on slang that has power to be accepted as an indicator of discrimination, alienation and disobedience; it can be observed that the original discourse of the internet does not resemble the face to face talk in real world discourse. This difference also manifests the misbelief about the female language. It has been observed that women who can get rid of their social gender with a new social context, can easily use slang words which they could not use or would not use in real life, no matter how they cannot get free from the dominant language that belongs to the men.

Keywords: *Twitter, Sociolinguistics, Deficiency Theory, Difference Theory, Gender variable, Slang*

1. GİRİŞ

Dilbilimin bir alt dalı olan *toplumdilbilim* (sociolinguistics), farklı kuram ve yöntemlerle, simgesel ve eklemlenmeli insan dilinin toplumsal yönünü ele almaktadır. Bu alan, bir parmak izi gibi kişiye özgü olan *bireysel dil* (idiolect) ile üyesi olunan toplumsal çevrenin dili olan ve sözgelimi cinsiyete bağımlı *cins dilini* (genderlect) de içinde barındıran *topluluk dili* (sociolect) arasında toplumsal parametreler veya değişkenler etrafında değerlendirmelerde bulunmaktadır (Önem 2011; Toklu 2003). Bu değerlendirme aslında Saussure'ün (1998) *dil* (langue) ve *söz* (parole) ayrımından çok da uzak değildir. Toplumdilbilimde, uzlaşımaya dayalı toplumsal *dil* ve *ölçünlü dil* (standard language) dışında özellikler barındıran, bireysel yaratıcılığı yansıtan *söz* toplumsal göstergeler açısından çözümlenmeye tabi tutulmaktadır, denebilir (Önem 2011: 60). Özetle, toplumdilbilim; insan, dil ve toplum kavramları üzerinde etkileşimli çözümlenmeler yapmaktadır. Bu çalışmada da, toplumdilbilimin kavram ve kuramları çerçevesinde, bağımsız bir değişken olarak ele alınan cinsiyete bağılı dil kullanımını, ölçünlü dilde *biçemsel* (stylistics) farklılık yaratan bir *kesit dil* (register) olarak ele alınan *argo*

(slang) (Fromkin ve diğ. 2003: 472) özelinde, popüler bir sosyal paylaşım sitesi olan Twitter'da gerçekleşen bir söylem alanı üzerinden ele alınmıştır.

Toplumdilbilimsel olarak cinsiyete özgü dil kullanımı, dil türleri veya değişkelerinden (bunlar; *ölçünlü türler, bölgesel türler, toplumsal türler ve işlevsel türler*dir) toplumsal türlere dahil edilmektedir (İmer 1990: 223). Dolayısıyla, cinsiyet değişkesi bir grup veya bir topluluk özelliği yansıtmaktadır. Bu çalışma da, cinsiyet temelinde oluşan topluluklara ilişkin dillerin özelliklerini, argo kullanımı çerçevesinde bir söylem kesiti üzerinden betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu temel amacın yanı sıra; (i) Twitter ortamının ne tür özelliklere sahip toplumsal bir bağlam olarak ele alınabileceği, (ii) argoyu tetikleyen toplumsal veya psikolojik etkenlerin *baş kaldırı, isyan, karşı söylem, yabancılaştırma, dışlanmışlık* gibi kavramların göstergesi olup olmadığı, (iii) argo kullanımların neden ağırlıklı olarak cinsellik üzerine olduğu ve bu cinselliğin neden çoğunlukla kadınlar üzerinden aktarıldığı gibi yan sorulara da yanıt aranmaktadır.

Bu çalışma, sırasıyla; *Kuramsal Çerçeve ve Kavramlar, Cinsiyete İlişkin Dil Farklılıkları ve Argo Kullanımı, Araştırma Yöntemi ve Bütüncü, Bulgular ve Tartışma, Sonuç* olmak üzere beş temel bölümden oluşmaktadır. *Kuramsal Çerçeve ve Kavramlar* başlığı altında, cinsiyete bağlı dil kullanımı üzerine açıklamalar sunan toplumdilbilim kuramları ve kavramları, *Cinsiyete İlişkin Dil Farklılıkları ve Argo Kullanımı* bölümünde kadın ve erkek dilinin birbirinden ayrılan yönleri genel hatlarıyla tanıtılmıştır. Bir sonraki bölüm olan *Araştırma Yöntemi ve Bütüncü*'de, kadın ve erkek diline ilişkin evrenin bir kesitini oluşturmaya yönelik veri oluşturma süreci ele alınmış, ardından gelen *Bulgular ve Tartışma* bölümünde ise derlenen bütüncenin sorular ve tartışmalarla örülü çözümlemesi yapılmıştır. *Sonuç* bölümü, bu çalışmaya ait hedef ve sonuçların özetlendiği, ileriye dönük gözlemlerin sunulduğu bir yer işlevini üstlenmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAMLAR

1965-1970 yılları arasında dilbilimin bağımsız ve dinamik bir alt disiplini olarak çağdaş toplumdilbilimin ortaya çıkmasında İngiliz toplumbilimci Basil Bernstein'in (1958) *Eksiklik Kuramı* (Deficiency Theory) önemli bir etkiye sahiptir (Öztürk Dağabakan 2012: 89). Dil sosyolojisi üzerine yapılan öncü çalışmalardan kaynaklı akımı toplumdilbilim altında bağımsız bir bilim dalı haline dönüştüren ise William Labov'dur (Kıran 2001: 261). 1958 yılında *Eksiklik Kuramını* önerirken Bernstein, aslında toplumdilbilimin içeriğini yapılandırmayı hedeflememiş, *ruhdilbilim* (psycholinguistics), toplumsallaştırma ve akıl araştırmalarına yönelik incelemeler yapmıştır. Ancak, onun bu kuramı toplumdilbilim için çok önemli bir adım olmuştur. Bir sonraki bölümde, biraz daha ayrıntılı olarak söz edilecek *Eksiklik Kuramı* (Deficiency Theory) ve *Ayrıklık Kuramının* (Difference Theory) ortaya koyduğu birbirine karşıt *değerler dizisi* (paradigm), cinsiyet değişkenine ilişkin yapılmış araştırmalar içerisinde de benzer düşünsel çatışmalarla yer almıştır. Bu iki kuram hem düşünsel hem de yöntemsel olarak tetikleyici bir rol üstlenmiştir. Bu yüzden, ilk önce onlardan, ardından Ayrıklık Kuramının *eksiklik* kavramına karşı ortaya koyduğu değerler dizisinden yola çıkan diğer yaklaşımlardan söz edilecektir.

2.1. Eksiklik Kuramı ve Sonrası

Eksiklik Kuramı; genel hatlarıyla alt toplumsal katman olan *işçi sınıfının* (work class), *orta sınıfa* (middle class) oranla eksik, yetersiz ve sınırlı bir dil kullandığını varsayan ve bunun nedenleriyle ilişkili görüşler sunan bir kuramdır. Bernstein (1958), alt katmanın dil davranışını orta katmanın dil davranışından ayıran özellikleri *eksiklik* olarak ele almıştır. Bu kuramda, özellikle toplumsal tabakalarla onların konuşma biçimleri incelenmiş, bu doğrultuda insanların toplumsal kökenleri, toplumsallaşma süreçleri ile dilsel alışkanlıkları arasında sıkı bir bağın var olduğu gözlenmiştir (Toklu 2003: 144). Aslında bu açıdan bakıldığında, Bernstein'in yaklaşımının dilsel alışkanlıklar ile sosyal kökenler arasında sıkı bir ilişki olduğunu söyleyen Sapir ve Whorf varsayımına yakın olduğu söylenebilir (Öztürk Dağabakan 2012: 90).

Eksiklik Kuramı içerisinde iki temel kavram yer almaktadır; *dar kod* (*restricted code*) ve *geniş kod* (*elaborated code*). Bernstein daha önceki çalışmalarında düşük sosyal değişkenliğe; kapalı, geleneksel, sabit cinsiyet rolleri olan ve katı kanılara sahip olarak tanıttığı alt katmanın dilini *dar kod*; kurallı dil olarak tanımladığı ve daha karmaşık, tahmin edilemez sözceler barındıran, soyut ve *düzensiz* (entropic) bir iletişim düzeneğine sahip olduğunu söylediği orta katmanın dilini *geniş kod* olarak değiştirmiştir. Bu iki kodun karşılaştırmasından çıkan sonuçlar sıralandığında; (i) sözdizimsel olarak ele aldığımız zaman geniş kodun tümce yapısı daha dilbilgisel, daha karmaşık ve anlamsal olarak daha soyut önermeler taşımaktadır; (ii) geniş kodda bulunan insanlar dar koddakilere göre mantıksal bağlaçlarla birbirine bağlanmış daha uzun tümceler kurmaktadır; (iii) dar kodda basmakalıp (klişe) sözceler kullanılırken geniş kodda sıkça değişken ve özgün sözceler görülmektedir; (iv) geniş kod mensupları sıkça ilgeç kullanırken dar kodda bunun oldukça nadir olduğu gözlemlenmiştir; (v) sözcük hazinesine baktığımız zaman geniş kodun çok çeşitli ve sözcükler içerdiği bunun yanı sıra sıkça sıfat ve belirteç taşıdığı fark edilmiştir; (vi) bilişsel olarak bakıldığında geniş kod kullananlar duygusallıklarını dolaylı bir şekilde dile getirirken dar kodu kullananlar daha çok doğrudan dile getirme yoluna gitmişlerdir; (vii) dar kodda çok sık soru ve emir yapıları görülmüştür; (viii) geniş kodun düşünme arası, yani söze daha çok ara vererek dinleyici için açıklamalarda bulunma süresi daha fazla iken dar kodun daha az açıklama ile daha kısa düşünme aralığı verdiği gözlemlenmiştir; (ix) onaylamaya yönelik sorular dar kodda daha sık kullanılmaktadır; (x) geniş kodda *ben* adının ve kişisiz adların kullanımı daha fazladır; (xi) geniş kodda daha açık bir anlatım söz konusuysen dar kodda daha örtük, anlaşılması güç bir anlatım söz konusudur (Öztürk Dağabakan 2012: 91; Toklu 2003: 145).

Orta tabakanın dili olan geniş kodun daha üst bilişsel becerilerle sunulduğu Bernstein'in ayrımı toplumsallaşmaya dayalı farklılıklarla bağlantılıdır. Bernstein'in, duygusal önermeler kurmanın daha basit bir düşünme biçimi ile ilintili olduğu görüşü eleştirilmiştir (Toklu 2003: 146). Bunun yanı sıra Bernstein'in görüşleri; sınırlı bir veriden yararlanması, verilerin doğru dilbilimsel ölçütlerle çözümlenememiş olması, toplumsal tabakaları ayıran ölçütlerde belirsizlikler bulunması, araştırma sonuçlarına yapay ortamlardan ulaşılması ve bir toplumsal

tabakanın *eksiklik* (deficiency) sayılabilecek kavramlarla ifadesi gibi nedenlerden dolayı tepki çekmiştir ve daha sonra *Ayrılık Kuramının* oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bernstein'in çalışmaları eleştirilmiş olsa da dar ve geniş kod kavramları kullanıma, yani edime dayanmaktadır (İmer 1990: 2016) ve bu niteliğinden dolayı onun çalışmaları toplumdilbilimin oluşumuna katkıda bulunan önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Ayrılık Kuramının, bir yönüyle Bernstein'in *Eksiklik Kuramına* bir tepki olarak doğmuştur; çünkü, Eksiklik Kuramına göre, “düşük zeka seviyesine sahip” bir alt katmanın “eksik bir dilsel yeteneğe sahip” olduğunu kabul etmek hiç de zor görünmeyecekti (Öztürk Dağabakan 2012: 93). Bu kuram New York'ta William Labov'un (1969) yapmış olduğu, ölçünlü İngilizce ile zenci İngilizcesi arasındaki farkların araştırılmasıyla doğmuştur. Labov, Afrika kökenli gençlerin dili olan *Black English Vernacular* adlı dilin kullanıcıları arasında iletişimi eksiksiz olarak sağladığını, kendi özgü bir dizgeye sahip olduğunu, kullanıcıya belli bir ayrıcalık sağladığını, Amerikan İngilizcesinin daraltılmış bir biçimi olmadığını belirtmiştir (Öztürk Dağabakan 2012: 94-96; Toklu 2003: 145-146). Bu kuramın temelinde de toplumsal tabaka söz konusudur; fakat Labov, Bernstein'in görmüş olduğu eksikliği *ayrılık* olarak tanımlamaktadır. Labov' a (1969) göre bir dil, toplumunun sosyo-ekonomik tabaka sürecinin, konuşmacıların dilsel davranışlarında farklılıklara yol açtığı görüşündedir ve bunu temel almaktadır.

Bu kuram, *Eksiklik Kuramına* göre daha tarafsız bir yapıdadır. Toplumsal önyargılar barındırmaz. Ancak, Eksiklik Kuramı toplumsal önyargıların ortaya çıkmasına neden olabilir. Üstelik, yapılan sınavlar, sormacalar veri açısından ölçü olamaz; çünkü geniş kod kullanıcılarına göre düzenlenmiş, alt tabaka çocukları göz ardı edilmiştir. Elbette bu gruptaki dilbilimciler toplumsal tabakaların dil kullanımını etkilediğini ve dil kullanımları arasında farklılık yarattığını düşünmektedirler; ancak onlara göre grupların birbirine herhangi bir üstünlükleri söz konusu değildir. Her dil kullanım türünün kendine özgü bir dizgesi vardır ve bu farklılık dilbilgiselliğin ölçümü açısından bir değer taşımaz; ancak iki dil kullanım türünü karşılaştırmaya yarayabilir. Üstelik Eksiklik Kuramında geniş koda ilişkin ortaya çıkan geleneksel dilbilgisine dayalı karmaşık tümce gözlemi, sözdizimin bilişsel yönü ile ilgili herhangi bir bilgi içermez. Bundan dolayı, ne alt tabaka ne de kadınlar için söylenen *eksiklik* kavramı doğru bir bakış açısı sunmamaktadır.

Sonraki bölümlerde biraz daha ayrıntılı olarak değineceğimiz *Ayrılık Kuramı* sonrası ortaya çıkan ve bazılarında feminist bakışı da barındıran postmodern, postyapısalcı yaklaşımlardan burada kısaca söz etmek yararlı olacaktır. Otto Jespersen (1922) ve Robin Lakoff'un (1973) kadın dili için yaptıkları *eksiklik* odaklı yorumlara karşı, kadının dilinin bir *eksiklik* değil bir *ayrılık* içerdiğini söyleyen Deborah Tannen ve 1978'de yayımlanan “Linguistik und Frauensprache” adlı makalesi ile Almanya'da feminist dilbilimi başlatan Senta Trönel-Plötz'ün çalışmaları bakış açısı olarak *Ayrılık Kuramı* ile özdeşleştirilebilir (Öztürk Dağabakan 2012). Bunun yanı sıra, Judith Butler'ın (1999) başını çektiği, *edim* (performance) yaklaşımı, cinsiyete özgü kültürel veya dilsel davranışların doğuştan getirilen bir gerçeklik değil, otoritenin devamını sağlayan bir tekrarlar bütünü olduğu savunmuştur.

Böylece, Butler (1999), *ayrılık* kavramından öteye giderek cinsiyete özgü olduğu varsayılan bütün *farklı* edimlerin gücün gölgesinde sürekli üretilen bir yapaylıklar dizisi olduğunu varsaymıştır. Butler'ın (1999) çizgisine yakın bazı feminist yaklaşımlar, kadın-erkek karşıtlığında *erkek* olanın daima aktif, aydın, yüksek gibi olumlu değerlerle algılandığını, *kadının* ise bu değerlerin karşıtı olarak sunulduğunu belirtmiş ve *kadının* bu ikili karşıtlıklardan sıyrılarak kendisini ortaya çıkaracak bir edimi (ve dolayısıyla dili) yaratması gerektiğini savunmuştur (Şimşek 2006: 4-6).

3. CİNSİYETE İLİŞKİN DİL FARKLILIKLARI VE ARGO KULLANIMI

Toplum bireyleri; yaş, köken, mevki, toplumsal statü, eğitim ve cinsiyet gibi unsurlarla birbirinden ayrılmaktadırlar. Cinsiyete ilişkin farklılıklar sadece giyim tarzı, fiziki görünüş, biyolojik yapı, davranışlar ve düşünceler değildir. Kadın ve erkek dili, dilbilimsel terimlerle ifade edilecek olursa, *kadın dili değişkesi* (female register) ve *erkek dili değişkesi* (male register) olarak da birbirinden ayrılırlar (Özçalışkan 1994). Aynı dili, aynı sözcükleri ve aynı dil kurallarını kullansalar bile mutlaka farklılık yaratırlar. Bu da toplumun kendilerine biçtiği *kalıplaşmış* (stereotype) rol modelleri ile ilişkilidir. Dil içerisinde bulunduğu toplumun; siyasal ya da etnik durumuna, eğitim durumuna içerisinde bulunduğu ortama, yaşına cinsine bağlı olarak değişir (König 1992: 26; Önem 2011: 65; Öztürk Dağabakan 2012: 96). König'e göre bu farklılıkların kimileri biyolojik *doğal cinse* (sex) kimileri de toplumbilimsel sebeplere bağlıdır. Lakoff (1973) ise farklılıkların sebebini *toplumsallaşma* (socialization) koşullarına dayandırmaktadırlar. Onlara göre kadınlara erkekler tarafından bir baskı uygulanmaktadır. Bu da haliyle her alanda olduğu gibi konuşmada da bir sonuç olarak kendisini göstermektedir. Judith Butler (1999), toplumsal cinsiyeti kişinin doğuştan getirdiği bir gerçeklik veya öz olarak değil, sürekli tekrarlanan ve varlığını buna borçlu olan bir *edim* olarak görmektedir. Bundan dolayı, kültürel ve dilsel davranışlara yansıyan ve evrensel olmadığı için doğuştanlık içermeyen cinsiyet edimleri, hakim otorite tarafından otoritenin devamı için desteklenen biçimlerdir. Tannen'e göre de kız ve erkek çocukları farklı alt kültürler içinde toplumsallaştığı için güce ve iktidara dayanan iki ayrı konuşma biçimi gelişmiştir. Yetişkin olduklarında ise bu farklılık aynı konuşma kurallarıyla aynı iletiyi farklı yorumlamaya neden olur (Tannen 2013).

Dünya dillerinin birçoğunda kadından söz edilirken erkeklere kıyasla daha çok aşağılayıcı çağrışımlar yapılmaktadır. Mesela Türkçede kadın için *eksik etek*, *kadana*, *kahpe*, *kaltak*, *evde kalmış* gibi pek çok kullanılan sözcük vardır (König 1992:26). Bunun yanı sıra, toplumlarda, bazı meslek grupları sanki sadece erkeğe aitmiş gibi addedildiği için insanlar başlarına kadın sözcüğünü koymak zorunluluğunu hissederler. Mesela; *kadın doktor*, *kadın yargıç* gibi buna karşın eğer bir kadın öğretmen ise onu tanımlarken sadece öğretmen sözcüğünün kullanılması yeterli olmaktadır. Bunun sebebi ise öğretmenliğin o toplumda kadınlar için uygun olan bir meslek olarak algılanmasındandır. Lakoff'a göre dilde kadının bu olumsuzluğunu değiştirebilmek için öncelikle toplumdaki yerinin ve değerinin değişmesi gerekir.

3.1. Cinsiyete İlişkin Genel Dil Farklılıkları

Kadın ve erkek dilinin ayrımı ile ilgili çalışmalar ancak 20. yüzyılda ağırlık kazanabilmiştir. Bu yüzyılda yapılan çalışmalarda, araştırmacılar (Otto Jespersen, Robin Lakoff gibi) kadın ve erkek dilini sözlüksel retorik ve sözdizimsel olarak incelemişlerdir. Bu tür incelemeler yapan dilbilimcilerin görüşleri doğrultusunda kadın ve erkek diline ilişkin farklılıklardan bazıları (sözelimi sesletim, ana dili kullanma ve yabancı bir dil öğrenme yeteneği gibi farklılıklar çalışmanın amacı dışında yer aldığı için burada değinilmemiştir) aşağıda alt başlıklar halinde özetlenmiştir.

3.1.1. Sözcük Seçimi ve Kullanımı

Kadınlar bütün toplumlarda vücudun belirli kısımlarını ve bunlarla ilgili olan belirli doğal eylemleri anlatmakta erkekler gibi dolaysız ve çoğunlukla kaba sözcüklerle dolu bir anlatım seçmemektedirler. Kadınlar bu tür anlatılarda daha yumuşak ve örtmece sözcükler ile deyimler seçerler (Jespersen 1922; Lakoff 1973). Örtmece sözcükler, toplumsal engellemeleri içeren *kaçınma sözcükleri* (hedge words) olarak da adlandırılır ve görevi örtükleştirme işlevini yerine getirmektir. Kibarlığın da aslında örtükleştirme ile ilişkili olduğu söylenebilir (Bonvillain 2003: 178). Kadın diline ait sözcüklerin daha yumuşak ve anlambilimsel olarak daha fazla örtmece içermesi, beden dili ile örtüşen görünüm içerir. Sözelimi, erkeklerin daha çok yer kaplayarak oturuş biçimleri eril dildeki rahatlıkla koşutluk içerir (Öztürk Dağabakan 2012: 101).

Tannen'e (2013) göre kadınlar dolaylı anlatıma daha yatkındırlar. Caporal, Türkiye'nin bazı kırsal kesimlerinde kadınların yeni gelin oldukları evde kocasından "oğlunuz" ya da "kardeşiniz" biçiminde bahsettiğini belirtir (Caparol 1982: 662 aktaran: König 1992: 28). Bu nazik hitap biçiminin yanı sıra *ben* ve *biz* zamirini de oldukça sık kullanmaktadırlar. Lakoff (1973), kadınların nezaketlerinden ve güvensizliklerinden dolayı vurgulu konuşmalarını ve bunu yaparken de sık bir şekilde jestler kullandıklarından söz eder. Ona göre, zaten kadınlar böyle bir uygulamaya gitmezlerse karşı taraftan yanıt alamazlar. Lakoff (1973), kadınların ya kendini onaylatmak amaçlı ya da ifade ve tespitleri yumuşatmak için sıkça soru edatı, soru ve ifade girişlerinde de görece ilgeci kullandıklarından söz eder. Holmes (1995), kadınların kullandığı eklenti sorularını yalnızca kadınların kendine olan güvensizliğine bağlamanın doğru olmadığını, konuşma sürecini kolaylaştırmak, dayanışma gibi işlevlerinin de olduğunu belirtmektedir.

Lakoff (1973), Jespersen'in (1922) aksine kadınların kendilerinin ilgi alanına göre ve iletişimsel niyetlerine göre oldukça büyük bir sözcük hazinesine sahip olduklarını savunur. Bunun yanı sıra yine Lakoff (1973), kadınların çok farklı sıfatlar kullandığını söylemektedir. Sözelimi, kadınlar daha çok *boş* (empty) kabul edilen *harika*, *çok*, *çok sevimli* gibi niteleyicileri (sıfat ve belirteçler) tercih etmektedirler (Bonvillain 2003: 178). Hatta sadece kadınların kullandıkları renk ve sövgü (küfür) sözcüklerinin var olduğundan bahseder ve bu sözcükler kesinlikle erkekler tarafından kullanılmamaktadır (aktaran: Öztürk Dağabakan 2012: 98). Sövgü kullanımının sınırları konusunda erkekler daha serbestken kadınlar en fazla

öküz, geri zekâlı, salak, aptal gibi daha yumuşatılmış sövgülerle kendilerini sınırlandırmaktadırlar (Öztürk Dağabakan 2012: 103). Özçalışkan'a göre, kadının hafif sövgü tercihi, erkeğe göre toplumda daha aşağıda olan konumuyla ilişkilidir (1994: 286). Sövgülerin kullanım amacı, argonun gizleme işlevinden farklı olarak gizli ve ayıp olanı açığa çıkarmak olduğundan (bk. Akar 2014: 31), erkek, özellikle cinsel gönderimleri bulunan sövgüleri kullanmakta toplumsal konumu gereği daha rahat davranabilmektedir.

3.1.2. Sözdizimsel Farklılıklar

Her toplumsal katmanda kadınlara özgü dil biçiminin prestijli olan ölçünlü dile daha yakın olduğu kabul edilmektedir (König 1992: 28). Jespersen (1922) ise, kadınların dil yeteneklerinin kötü olduğunu bu yüzden de erkeklere göre daha kısa ve ilkel tümceler kurduklarını savunmaktadır. Ona göre kadınlar konuşmada içerik azlığına ve düşünce hakimiyetinin yetersizliğine sahiptirler.

3.2. Argo ve Kullanımı

Toplumdilbilim içerisinde kesit dil, dilsel topluluk, topluluk dili gibi birçok dil türü terimi bulunmaktadır. König (1991), dil türlerini bölgesel, toplumsal ve işlevsel olmak üzere üçe ayrılabilceğini söylemektedir. Dil türlerini belirleyen toplumsal pek çok değişken vardır ve aralarındaki dilsel sınırları çizmek hiç de kolay değildir. Üzerinde ortak bir görüşe ulaşılamayanlardan biri de işlevsel dildir. Bazı araştırmacılar, deyiş biçimleri (üslup/style) ve özel dilleri işlevsel dil türleri olarak değerlendirir. Bir birey, *kod değiştirme* (code switching) işlemiyle; farklı toplumsal ilişkilerde farklı deyiş biçimleri kullanabilir. Özel diller ise, farklı alanlara ilişkin terimleri, argoyu ve ticarî dilleri işlevsel dil türü içerisine katmaktadır. Deyiş biçimleri ile özel dillerin ayrı dil türü olduğunu savlayan görüş de bulunmaktadır. Resmî, samimi gibi deyiş biçimleri ile meslek ve toplumsal grupların kullandığı özel diller kimi özellikleri yönünden birbirinden ayrılmaktadır (König 1991: 64-65). Bu görüşlerden yola çıkarak Mangır, argonun *işlevsel özel bir dil* olarak adlandırılabilceğini söylemektedir (2011: 234).

Argo; her ülkede, her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir dildir (Aksan 1995: 89). Türkçe Sözlük'te (2011) ise, her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim; kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya sözcük dağarcığı, jargon; serserilerin ve külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim biçiminde tanımlanmaktadır. Sınıfsal, mesleki ya da yöresel olarak sınırlı bir insan topluluğunun kullandığı özel bir dil ve bazı toplumsal kesimlerde kullanılan kaba, bayağı biçimlerde süslenmiş anlatım tarzıdır (Aktunç 1998: 9). Ölçünlü dilden ayrılan özel ve gizli bir dildir (Bußmann 1990 aktaran: Toklu 2003: 140). Argo, 13.yüzyıldan itibaren dar bir çevreye özgü, ölçünlü dilin bozuk biçimi olarak varsayılmıştır. 15. yüzyılda özellikle hırsızların kullandığı gizli dil olarak görüldüğü belgelerden takip edilebilmektedir (Guiraud 1956: 5 aktaran: Mangır 2011:234). Sözelimi; Fransızca'da argoya ait sözcükler daha çok 'hırsızların ve dilencilerin dilinden'

toplanmıştır. Türkçede de ‘lisân-ı erâzil’, ‘lisan-ı hezele’, ‘külhanbeyi dili’ ve ‘kayış dili’ olarak tanımlanmıştır (Devellioğlu 1959: 30). Argonun bütün bu tanımlamalarına bakıldığında ve ölçünlü dile doğru ilerleyen veya evrilen süreci izlendiğinde, aslında kaynağının *konuşma dili* (spoken language) olduğu anlaşılmaktadır.

Aktunç (1998), argonun sınırlarının belirlenmesi gerektiği için *genel argo* ve *alan argosu* terimlerini önermiş ve 18 alan argosunu altı başlık altında toplamıştır (1998: 11).

I	Suç Dünyası
	(1) Hırsız, dolandırıcı, yankesici argosu; (2) Uyuşturucu argosu; (3) Kumar argosu; (4) Kabadayı argosu; (5) Dilenci argosu
II	Kapalı Dünyalar
	(6) Hapishane argosu; (7) Okul argosu; (8) Kışla argosu; (9) Denizci argosu
III	Azınlık Dünyası
	(10) Etnik azınlıklar argosu; (11) Göçmen argosu
IV	Cinsel Dünya
	(12) Cinsel argo (ve kadın argosu); (13) Eşcinsel argosu; (14) Fuhuş argosu
V	Ahşveriş Dünyası
	(15) Esnaf argosu; (16) Şoför argosu; (17) Eğlence yerleri argosu
VI	Spor Dünyası
	(18) Spor argosu

Tablo (1) Türkiye argosunun öbeklendirilmiş alanları

Alan argosundan genel argoya anlamsal değişimlerle birlikte sürekli bir geçiş vardır. Kimi örneklerde ana dile de sızma görülür: sözgelimi *paspal* alan argosunda “düşük nitelikli esrar” iken genel argoya “düşük nitelikli kimse, şey” olarak girmiş, ölçünlü dile girerken de genel argodaki anlamını korumuştur. Ancak, bu süreç tersine de (genel dil > genel argo > alan argosu) işleyebilir (Aktunç 1998: 15). Özkan, Aktunç’un bu sınıflandırmasına iki başlık daha eklemiştir. Bunlar; *inanç dünyası* ile *iletişim dünyası*dır (Özkan 2002: 26-27). Argo oluşturulurken temel anlamla örtüşmeyen değişmece anlamlar yüklenir veya yabancı bir dilden sözcük ödünçlenir (Bußmann 1990 aktaran: Toklu 2003: 140). Türkçede yabancı dillerden alınan argoların yüzde sekseni Rumca ve İtalyanca başta olmak üzere, Ermenice, Latince, Fransızca, İngilizce ve başka dillerden alınmıştır (Devellioğlu 1959: 31).

Argonun cinsiyete bağlı kullanımına gelince ister kadın olsun isterse erkek, genellikle insanlar toplum baskısı nedeniyle açık saçıık konuşmaktan uzak durmakta ve bu konuda bir oto denetim geliştirmektedir. Argonun kullanımı hoş karşılanmayabilir. İnsanlar argonun sertlik derecesine göre kullandıkları zaman tepki ve uyarı ile karşılaşılabirler. Argonun sertliği de insanların oluşturdukları gruplara göre değişebilir. Kimi zaman küfretmek kadar ağır karşılanır ya da o argo, gizleme işlevini yitirdiğinden algılamada artık bir sövgüdür.

Argo kullanımını konusunda erkeklerin daha rahat olduğu genel bir kanıdır. Ancak bu rahatlığın daha çok kendi hem cinslerinin bulunduğu grupta ortaya çıktığını söylemek de yanlış olmaz. Kadınlarda ise argo kullanımının erkeklere göre daha büyük bir ayıp sayıldığı söylenmektedir. Argo ve alan argosundan ayrılarak genel dile kaba sözler topluluğu olarak yerleşen sövgü kullanımı toplum tarafından *güç* (power) ve otorite ile bir tutulmaktadır. Bu yüzden de çoğu toplumda erkin sembolü olan erkeğin argo kullanımı genellikle sıradan bir şeymiş gibi algılanır ve hatta bazen desteklenir. Toplumun beklentisi kadının argo, özellikle cinsel gönderimleri açık olan sövgü sözcükleri kullanmamasına yöneliktir. Bu beklentinin çoğu zaman gerçekleşmediği görülmektedir. Bunun en bol örneği ise kırsal kesimde mevcuttur. Birçok kırsal kesimde kadınlar argoyu sıradan görmekte ve kullanmaktadır. Eğitilmiş kesim tarafından bu hala hoş karşılanmamaktadır ve “kaba” olarak tasvir edilmektedir (Kocaer 2006). Aslında, argonun, kaba olarak algılanmasına neden olan bir etken de argoyla birlikte kullanılan beden dili olabilir. Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da argonun; *baş kaldırı, isyan, karşı söylem, yabancılaşma, dışlanmışlık* gibi kavramların göstergesi olması ve buna koşut basit bir dilsel şifreleme olarak kabul edilmesinin en etkili işlevlerini gözden kaçırmaya neden olacağıdır.

3. ARAşTIRMA YÖNTEMİ VE BÜTÜNCE

Bu çalışmada, *popüler* (trend topic) olmuş *#beniçokşaşırtır* etiketi (hashtag) üzerinden erkek ve kadınların Twitter *gönderilerindeki* (tweets) argo kullanımlar tespit edilmiş, derlenmiş, ardından çözümlenmiştir. Derleme belirlenen belli bir tarihten ilk iletiye kadar (1 Ocak 2013-23 Şubat 2013) olan 3687 gönderilik (yani tweet) kısımdır. Etiketin açıldığı ilk günler çok fazla ileti alan *#beniçokşaşırtır* etiketi, 23 Şubattan sonra yalnızca birkaç ileti alabilmiş ve dolayısıyla popülerliğini yitirmiştir.

Neden *#beniçokşaşırtır* etiketinin seçildiği sorusu, popüler etiketler içerisinde başlık itibariyle herhangi bir cinse özgü yönlendirmede bulunmayan yansız etiketlerden biri olması biçiminde yanıtlanabilir. Bu etiketin altında yabancı dille yazılan, reklam içeren, cinsiyeti belirgin olmayan, sahte bir hesaptan atıldığı düşünölen *gönderiler* değerlendirmeye alınmamıştır. İçerisinde argo sözler bulunup da değerlendirmeye alınan gönderi sayısı 408’dir. Bu da toplam 3687’lik gönderilerden 3279 tanesinin değerlendirme dışı kalmasına neden olmuştur. 408 iletideki argolar sayılırken aynı iletide tekrar eden argolar tek bir argo olarak ele alınmıştır. Kadın ve erkeklerin kullandığı argolar hesaplanırken *b*k, b*k yemek, b*kluk, b*ktan* gibi benzer içerikli argolar araştırmanın amacının gerektirdiği sınırlılıklar gereği tek bir argo olarak değerlendirilmiştir. Argoların yer aldığı gönderiler çalışmada

amaçlanan betimlemeye ulaşabilmek için yeterli olacağından çözümlemelerde aktarılmamıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Aktunç'un (1998) sınıflandırması açısından #beniçokşaşırtır etiketindeki argo kullanımlar değerlendirildiğinde atılan gönderilerdeki (tweet) argoların büyük bir kısmının *cinsel dünya* argosuna ait olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, Aktunç'un (1998) da söylediği gibi, argonun toplum tarafından üretim hızına yetişmek pek mümkün görünmemektedir. İncelenen gönderilerden de görüleceği gibi, yakın dönemde değişen kültür ve toplumla birlikte *apaçi, pampa, cool takılmak, oha falan olmak* gibi yeni argolar türemiştir.

Argo bütüncesini oluşturan #beniçokşaşırtır etiketindeki argolar, Tablo (2)'deki gibi sayısal değerlere dönüştürüldüğünde, erkeklerin kadınlardan daha fazla argo kullandığı görülmektedir; ancak, bu sayı, kadınların kullandığı argo sayısının çok üzerinde değildir. Bunun yanı sıra, Tablo (2)'deki argo sayıları cinsiyete özgü argo kullanımına ilişkin yanıltıcı çıkarımlara neden olabilir. Bunun nedeni, argo sayısının argo kullanımının çeşitliliği hakkında bir bilgi içermemesidir. Sözelimi, *a.q./amk/a*na koymak* türevlerini 8 kız, 23 erkek kullanırken; *g*t/g*t gibi kalmak/g*te girmek/g*tü başı ayrı oynamak/g*tü yemek/g*tü yere yakın olmak/g.tünü vermek/g*tüyle gülmek* türevlerini 10 kız, 45 erkek kullanmıştır. Görüldüğü gibi, bu argoların erkekler tarafından fazlaca kullanımı erkeklerin kullandığı argo sayısını artırmıştır; ancak, bu, Tablo (2)'de görüldüğü gibi, erkeklerin kadınlardan daha fazla çeşit argo kullandığı anlamına gelmemektedir. Kadınların kullandığı argo çeşitliliği (43), kadınların ve erkeklerin ortak olarak kullandığı yansız argo çeşitliliği (23) ile toplandığında 66 olarak ortaya çıkarken erkeklerinki 57'de kalmıştır. Dolayısıyla, erkeklerin kullandığı argoların sayısal fazlalığı niceliksel olsa da niteliksel değildir. Bütün bunlarla ilişkili olarak, sözcük dağarcığının zenginliği ve basmakalıp sözlerin kullanımı açısından *dar kod-geniş kod* ayrımı geçici olarak doğru kabul edilse bile, kadınların bu açıdan dar kod içerisinde değerlendirilebilecek "eksik" bir dil kullandığı söylenemez.

Argo kullanan kadın sayısı	Kadınların kullandığı argo sayısı	Argo kullanan erkek sayısı	Erkeklerin kullandığı argo sayısı
154	167	214	243
Yansız argo çeşitliliği	Kadınların kullandığı argo çeşitliliği	Erkeklerin kullandığı argo çeşitliliği	
23	43+23=66	34+23=57	

Tablo (2) #beniçokşaşırtır etiketindeki argo kullanımına ilişkin sayısal değerler

Tablo (2)'den görüldüğü gibi, kadınların, bilinenin aksine her zaman için kibar ve prestijli bir dil kullanma eğiliminde olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, Twitter, dolayısıyla Genel Ağın (Internet), toplumsal kısıtlamaların uzağında, sağladığı özgür ifade ortamı ile ilişkilendirilebilir.

Bu çalışmada derlenen argo bütüncesini üç başlık altında ele almak mümkün görünmektedir: (i) *yalnızca kadınların kullandığı argolar*, (ii) *yalnızca erkeklerin kullandığı argolar* ve (iii) *yansız argolar*, yani hem kadınların hem de erkeklerin kullandığı argolar. Aşağıda bu üç türe giren argo örnekleri parantez içerisinde kullanan kişi sayıları ile birlikte verilmiş; ardından, anlamlı sayılabilecek değerler üzerinde durulmuştur.

(i) Yalnızca kadınların kullandığı argolar: *abudik gubidik* (1), *ağız burun dalmak* (1), *anasını satmak* (1), *atar yapmak* (1), *boş beleş ...* (1), *cool takılmak* (1), *çüş* (1), *dalga* (1), *denyo* (2), *düdük* (1), *ezik* (1), *fos çıkmak* (1), *geri vites yapmak* (1), *gevşek* (1), *gıcık* (1), *girmek* (1) *ha s*ktir* (1), *hobba* (1), *karga b*kunu yememek* (1), *karı gibi kıvırtmak* (1), *kendini bir b*k sanmak* (1), *kıçı başı ayrı oynamak* (1), *kokoş* (1), *kuş beyinli* (1), *leş* (1), *mallık* (1), *masal dinlemek* (1), *mayasında çiğlik olmak* (1), *maytap geçmek* (1), *meret* (1), *oha falan olmak* (1), *öküz/öküzlük* (10), *pampigidi* (1), *saydırmak* (1), *takılmak* (1), *tırt çıkmak/tırto* (2), *tip/tipsiz* (5), ... *ayağına yatmak* (1), *yamuk yapmak* (1), *yemek* (1), *yontmak* (1), *yüzüyle g*tünün yer değiştirmesi* (1), *zır cahil* (1). 58

Kadınların argo seçimlerine bakıldığında, erkek egemen dili yadırgamadan kullandıkları *girmek*, *kıvırtmak*, *kokoş* gibi argo sözlerden anlaşılmaktadır. Tablo (3)'te, yalnızca kadınların kullandığı argolara ilişkin sayısal değerler verilmiştir.

Kadınların kullandığı toplam argo sayısı	Kadınların kullandığı argo çeşitliliği
58	43

Tablo (3) #beniçokşaşırtır etiketinde kadınların argo kullanımına ilişkin sayısal değerler

(ii) Yalnızca erkeklerin kullandığı argolar: *abazalık* (1), *ağızına s*çmak* (2), *ağzını yüzünü kırmak* (1), *anarya yapmak* (1), *apaçi* (1), *apışıp kalmak* (1), *artistlik yapmak* (1), *ayak yapmak* (1), *cacık* (1), *dallama* (1), *eşek sıpası* (1), *eve atmak* (1), *fırça çekmek* (1), *fırıldak* (1), *fıstık gibi* (1), *gaz vermek* (1), *harbi* (1), *hayvan* (1), *her naneyi yemek* (2), *hıyar* (1), *içine etmek* (1), *kafa biri olmak* (1), *kahpelik* (1), *kalas* (1), *kapak olmak* (1), *kaymak* (1), *kıç* (1), *koduğumun .../koymak* (2), *sap* (1), *sümüüklü* (1), *sürtmek* (1), *şakşakçılık* (1), *top* (1), *yalanmamış olmak* (1).

Erkeklerin kullandıkları argoya bakıldığında kadınlara oranla biraz daha “kaba” ve “sert” oldukları görülmektedir. Ancak, bu fark, aşağıdaki yansız argo kullanımlarında görüleceği gibi, sıklık açısından olmasa da kullanım açısından kadınlar tarafından hemen

hemen kapatılmaktadır. Twitter ortamında kadınların gerçek yaşama oranla daha fazla argo sözler kullanması, bir kültürel karşı çıkış, toplumun şablonik belirlemelerine karşın bir tür isyan; “Bir kadın olarak her zaman kibar olmalı ve laubali konuşmamalıyım” baskısından bir kaçış olarak değerlendirilebilir. Tabii, bu noktada, “kadınların gerçek yaşamda fazlaca argo kullanmadığı” kanısının, bir tahmin veya önyargıdan öte, gerçek söylem verileri üzerinden yeniden denetlenmesi gerekmektedir. İletişim açısından daha üst bir konuma geçmeyi veya bu konumu korumayı amaçlayan erkeğin bütün söylem alanlarında daha fazla argo kullandığı bir bulgu olarak ortaya çıksa bile, kadın, daha düşük argo kullanımı ile iletişim amacını daha çok ilişki kurmaya ve bunu sürdürmeye odakladığından (bk. Lakoff 1973; Holmes 1995) yine ortada genel dil kullanımı açısından bir *eksiklikten* çok *ayrılıktan* söz edilmesi gerekir.

Tablo (4) Tablo (3)'le karşılaştırıldığında, erkeklerin argo kullanımlarının hem sayı hem de çeşitlilik açısından düşük değerlerde olduğu görülmektedir.

Erkeklerin kullandığı toplam argo sayısı	Erkeklerin kullandığı argo çeşitliliği	Kadınların kullandığı toplam argo sayısı	Kadınların kullandığı argo çeşitliliği
37	34	58	43

Tablo (4) #beniçokşaşırtır etiketinde erkeklerin argo kullanımına ilişkin karşılaştırmalı sayısal değerler

(iii) Yansız argolar: *a.q./amk/a*na koymak* (K1z8; Erkek23), *atıp tutmak* (K1; E2), *b*k/b*k yemek/b*kluk/b*ktan ...* (K7; E12), *g*t/g*t gibi kalmak/g*te girmek/g*tü başı ayrı oynamak/g*tü yemek/g*tür yere yakın olmak/g.tünü vermek/g*tüyle gülmek* (K10; E45), *ibne* (K2; E2), *kanka/panpa* (K3; E1), *kaşar/kaşarlanmak/kaşarlık* (K3; E2), *kazık/kazık girmek/kazık atmak* (K3; E4), *kezban* (K4; E2), *kıçı kırık* (K1; E2), *lan/ulan/ulen/la* (K32; E57), *mal* (K5; E6), *o*spu/o*ospu çocuğu* (K1; E4), *odun/odunluk* (K5; E3), *oha* (K1; E4), *on numara/on numara beş yıldız* (K1; E1), *piç/piçleşmek* (K2; E1), *s*çmak* (K2; E5), *s*kme/s*ki tutmak/s*kinde olmamak* (K1; E10), *taş/taş gibi olmak* (K4; E4), *trip/trip atmak/tribe girmek* (K1; E4), *yavşamak* (K1; E3), *yavşak/yavşaklık/yavşaklaşmak* (K5; E8).

Tablo (5)'te, yansız argo kullanımına ilişkin sayısal değerler verilmiştir. Doğal olarak argo sayısı farklıyken çeşitlilik sayısı aynıdır. Tablo (5), bize yeniden göstermektedir ki sık argo kullanımı ile bu konudaki yaratıcılık veya üretim birbirine koşut bir durum sergilememektedir. Erkekler, neredeyse kadınların %50 oranından daha fazla argo kullanmış olsa da bu sık kullanım argo çeşitliliğine aynı derecede yansımamıştır.

Erkeklerin kullandığı yansız argo sayısı	Erkeklerin kullandığı yansız argo çeşitliliği	Kadınların kullandığı yansız argo sayısı	Kadınların kullandığı yansız argo çeşitliliği
215	23	103	23

Tablo (5) #beniçokşaşırtır etiketinde yansız argo kullanımına ilişkin sayısal değerler

Kadın erkeğin dünyasına, dolayısıyla diline ait argolar kullanmakta bir sakınca görmemektedir: *amk, a.na koymak, g*t, ibne, lan/ulan, kaşar, kezban, o*ospu, s*kmek, taş gibi*. Toplumsal bir edim olan erkek argosu, Butler'dan (1999) farklı olarak doğrudan *biyolojik cinsiyet* ile ilişkilendirilirse kadınların erkek argosu kullanması, psikolojik veya toplumsal şemaların ortaya koyduğu bir sonuç olarak görülebilir. Erkeklerin cinsel dünyaya ait argolarının önemli bir bölümü kadın bedeni üzerinden yapılmaktadır. Kadınların cinsel dünyaya ait argoları ise hemcinsleri üzerinedir. Hatta, kadın bir erkek hakkında yorum yaparken yine kadın için kullanılan bir argoyu tercih edebilmektedir. Sözgelimi, bir kadının “Çirkin kızların taş gibi bebelerle çıkması ve onları elinde oynatması #beniçokşaşırtır” gönderisinde olduğu gibi. Bütün bu gerçekler bize, cinsel dünyaya ait birçok argonun kadın bedeni üzerinden yapıldığını, bu alandaki argo yaratımlarının doğal süreçlerden çok bazı kültürel kalıpların yansması olarak ortaya çıktığını göstermektedir.

Argodaki cinselliğin çoğunlukla kadın üzerinden yansıtılması, argonun gerçekte erkek dünyasına özgü bir dilsel özellik olduğunu akla getirmektedir. Argo gerçekten erkek diline özgüyse, kadınların erkek argosu kullanması doğal bir zorunluluk olarak görülebilir. Ne var ki, argonun yalnızca erkek diline özgü olmadığı yazılan sözlükler ve toplumdilbilim kitaplarınca bilinen bir olgudur. Koç (2002), erkek egemen kültürde kadının erkeğe kıyasla çok daha fazla argoya “malzeme” olmasının doğal sayılması gerektiğini söylemektedir. Cinsel argonun geçmişten günümüze artan bir çizgisellik gösterdiğini belirten Koç, bunun, ya ilk sözlükçülerin müstehcen olduğunu düşünerek sözlüklerine cinsel içerikli argolar koymamasına veya taradıkları toplumsal bağlamların sınırlılığına bağlanabileceğini düşünmektedir. Ona göre, başka bir olasılık, toplumun kadına olan bakışındaki değişimle ilintili olabilir (Koç 2002: 104).

Kadının erkek diline öykünümü yalnızca cinsel argo alanında gözlenmemiştir. Sözgelimi, “Ulan şu işi de kendim yapayım demeniz #beniçokşaşırtır. Niye? Çünkü sevgilinizi bile biz yapıyoruz lan!” gönderisinde olduğu gibi, *ulan/lan* gibi kabadayı argosu içerisinde düşünülebilecek ünlemlerin kadınlar tarafından yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Kaba ünlemlerin kullanımı, bir açıdan düşünceyi daha dikkat çekici hale getirmekle ilişkilendirilebilir. Başka bir açıdan ise, duygusallığın bir *zayıflık* işareti olarak algılanabileceğini düşünen kadının, bu algıyı kırmak adına gerçekleştirdiği bir edimdir. İkinci olasılık, eğer kadın zihnine ilişkin bir gerçeklik taşıyorsa, sosyal çevresi tarafından “erkek kadın” sıfatıyla onurlandırılmak için *gücün diline* öykündüğünü, ancak bunu yaparken de duygusallığını rahatlıkla gösterebilme özgürlüğünden feragat ettiğini söylemek az ya da çok

bir doğruluk payı taşır. *Eksiklik Kuramında*, duygusal önermeler kurmanın *eksiklik* olduğu yanılığının kökeni de duygusallığın bir zayıflık göstergesi olarak bilinçaltımızda yer almasıyla ilişkili olabilir.

Özçalışkan (1994), sövgülü (küfürlü) konuşmaları doğuran nedenler üzerine yaptığı uygulamada deneklerin *aç olmak*, *uykusuz kalmak*, *sabırın tükenmesi*, *kurallara uyulmaması*, *durumun kişiye zarar vermesi* gibi durumları öne sürdüğünü belirtmiştir. #beniçokşaşırtır etiketinde yer alan argoların, ki bunların büyük kısmı sövgülü ifadelerdir, şu tetikleyici durumlardan dolayı dil kullanıcıları tarafından kullanılmış olduğu söylenebilir.

Öfke:	<i>ağzını yüzünü kırmak, yavşaklık</i>
Sabırın tükenmesi:	<i>yontmak, her naneyi yemek, g*tlük yapmak</i>
Zarar görmüş olmak:	<i>trip atmak, fırça çekmek</i>
Üzülme (övgü):	<i>boş beleş hayat</i>
Haklı olmak:	<i>Ağzına s*çmak, fos çıkmak</i>
Şaşırmış olmak:	<i>taş gibi olmak</i> (genellikle değişime uğramış kadınlar için), <i>apışıp kalmak, oha falan olmak, ha s*ktir</i>
Beğenme (övgü):	<i>On numara, on numara beş yıldız, fistic gibi</i>
Aşağılama:	<i>ezik, zır cahil, sümüklü, kezban, pislik, odun, kıçı başı ayrı oynamak, Tırto</i>

Tablo (3) Argo kullanımını tetikleyen faktörler

Görüldüğü gibi, argo kullanımını tetikleyen birçok etken olabilir. #beniçokşaşırtır etiketine bakıldığında ise argoların daha çok *şaşıрма* durumu karşısında kullanıldıkları görülmüştür. Bu sonuç, doğal olarak etiketin çağrıştırdığı konularla ilişkilendirilebilir.

Resmiyetin olduğu iletişim ortamları, özellikle argo ve sövgü kullanımını belirleyen önemli parametrelerden biridir (Özçalışkan 1994: 286). Sözgelimi, *siz* çoğul adını kullanmayı gerektiren resmi bir ortam, bireysel dil kullanımını etkileyen dil dışı bağlam olarak değerlendirilebilir (Önem 2011: 63). Bu çalışmanın verisinden yola çıkılarak Twitter'ın; resmiyetin bulunmadığı sosyal bir bağlam, konuşma diline yakın bir söylem alanı özelliği taşıdığı söylenebilir. Bağlamı çözümlenmek adına ekonomik göstergelere bakıldığında ise, etiket altına yazan kişilerin ekonomik olarak hangi toplumsal katmana mensup olduklarını söyleyebilmek oldukça zordur. Gerçekte öyle olmasa bile Twitter ortamında birçok toplumsal gösterge, geçici olarak yalıtıma uğramış eşit toplumsal bir tabaka özelliği göstermektedir. *Geçici yalıtım* ile oluşan bu eşitlik ortamının, kadını *sınırlayıcı* toplumsal çerçeveden daha eşit bir iletişim alanına taşınması, argo kullanım oranını yükselten bir etken olabilir. Bu durum,

beklenilebilir olsa da, doğal olarak erkekler için de geçerlidir. Yaş değişkeni açısından profil resimlerine bakıldığında, #beniçokşaşırtır etiketine yazarların ortalama olarak 16 ile 28 yaşları arasında genç bir topluluğun üyesi oldukları anlaşılmaktadır. Bundan dolayı, bu çalışmanın bağımsız değişkeni *cinsiyet* olarak belirlenmişken bağımlı değişkeni *yaş* olarak ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu bulguya koşut, bu çalışmanın bütüncesi çerçevesinde, argo ve özellikle cinsel argo kullanımının yaşla ilişkili bir olgu olduğu düşünülebilir. Ancak, Twitter gibi sanal ortamları daha çok gençlerin kullanıyor olması, bu konuda bir genelleme yapmayı engellemektedir.

Hem yazılı hem de sözlü dili kapsayan ölçünlü dilin, daha “saygın” bir dil olarak görülmesi dilsel gerçeklere dayanmadığı için, bu algılamının, ağırlıklı olarak, dil dışı dünyaya ilişkin zihinsel bir yüklemeye olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. O halde, açık dilbilgisel yanlışlar bir kenara bırakılırsa, argo kullanımını “kaba” saymak ve “saygın olmayan bir dil” olarak değerlendirmek dil içi nedenlere bağlı olarak gerekçelendirilemez. Argo, kendi söylem bağlamının koşullarına uygun dilsel yapılanmalar içermektedir. Bu durum, dilin kullanıldığı bağlamı ve o bağlamdaki işlevini öne çıkaran *Ayrılık Kuramının* paradigmatları ile örtüşmektedir. Toplumsal bir yanılısama olarak argo kullanımının “kaba bir dil” olarak değerlendirilmesine rağmen, erkek ve kadınların, neredeyse eşit oranda argo kullanması, kendi sosyal tabakalarında kabul görme, bir topluluk içinde yer alma güdüsünün bir tatmini olarak ele alınabilir. Aksi taktirde, argo kullanımını, “saygın” olmaya ilişkin kurallara bir karşı çıkış olarak değerlendirmek gerekir. Ancak, bu çalışmanın bütüncesini oluşturan Twitter gönderilerinde böylesine bir karşı çıkışa ilişkin açık izler bulunmamaktadır. Resmi olmayan dil kullanımını güdüleyen nedenlerden biri, gençlerin sosyal ortamlarda yer edinmek çabasının bir yansıması olarak durmaktadır. Ancak, bu durumun, her genel ağ platformunda benzerlik göstermesi beklenemez. Sözelimi, karşıda gerçek bir muhatapın olduğu Genel Ağ ortamında kadınların kadınlarla, kadınların erkeklerle; erkeklerin erkeklerle, erkeklerin kadınlarla konuştuğu dil, kimi parametrede az kimisinde çok olsa da, farklı özellikler sergileyebilecektir. Dolayısıyla, gerçek hayatta sosyal bağlama göre gerçekleşen kod değiştirme işleminin, Genel Ağ dünyasında da geçerli olabileceğini söylemek mümkündür.

Kod değiştirme, dinleyicilerin ve söylem bağlamının değişimi ile doğrudan ilişkilidir. Dil kullanıcıları dinleyiciye göre bir *dil tasarımı* (audience design) gerçekleştirebilmektedirler (Önem 2011: 65). Bu açıdan Twitter’da *dinleyici* konumunda bulunan okuyucu profili için, yalnızca “konuşucu”ların dil kullanımlarından yola çıkılarak tahmini bir soyutlama yapılabilir. Twitter okuyucusu için, erkek ya da kadına ait argo kullanımını yadsımadığı varsayılan, bir başka açıdan ise, söylemdeki dil kullanımına olumlu veya olumsuz müdahalesi olamayacak kadar silik veya belirsizlikte, ama bu belirsizliğe karşın *herkes* olabilecek güçte bir profildir, denebilir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, bir sosyal paylaşım alanı olan Twitter örneklemini çerçevesinde, kadınların sayısal olarak erkeklere yakın, çeşitlilik açısından ise erkeklere denk argo sözler kullandığı

anlaşmaktadır. Kadınlar, yer yer *öküz*, *odun*, *salak* gibi kadın diline özgü hafif ve örtük argolar kullansalar da kaba kullanımda genellikle erkek argosuna öykündükleri ortaya çıkmaktadır. Erkek diline öykünme, aynı zamanda gücün taklidini yapmak, maskesini takmak anlamında yorumlanabilir. Toplumsal cinsiyet ayrımını ortadan kaldıracak koşullar gerçekleştikçe kadının erkek diline olan güç öykünümü de, büyük olasılıkla, belirsizleşerek silinebilecektir. Bunun yanı sıra, özellikle cinsel argo açısından, kadına özgü özgün argonun ve hatta gönderimleri daha açık olan sövgünün geleceğine yönelik bir gözlem yapmak gerekirse, Twitter gibi Genel Ağ alanları, belki de kadına, çevrimiçi *Kırmızı Elma Sözlük* ve karikatür dergisi *Bayan Yanı* gibi paylaşım ve üretim ortamlarının sağladığı grup oluşturma imkanını yaratarak kadın argosuna ilişkin üretim sayısının artmasına neden olacaktır. Bu doğrultuda, argo sözlerde yalnızca erkek dünyasına özgü içerikler yer almayıp kadın bakış açısının yansıdığı, sözgelimi “erkeğin de bir malzeme olarak kullanıldığı” argoların daha fazla üretilmesini sağlayabilecektir. Kadın dili, *eksiklik* taşımayan bir değişke olduğuna göre, özgür söylem alanlarında kadının erkek diline denk özgün üretimler yapması, yani evrensel veya yerel kültürel yüklemelerden bağımsız *kadın dilini* oluşturması beklenilebilir bir sonuçtur.

KAYNAKÇA

Akar, A. (2014). Türk Sözlükbiliminde Tanımsız Bir Alan: Sövgü Sözlere. *Dil Araştırmaları*, Sayı: 14, Bahar 2014, s. 27-33.

Aksan, D. (1995). *Her Yöniyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.

Aktunç, H. (1998). *Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bernstein, B. (1958). Some Sociological Determinants of Perception: *An Enquiry into Sub-cultural differences*. *British Journal of Sociology* (London), Vol. 9, No. 1, s. 159-174.

Bonvillain, N. (2003). Language and Gender: English and English Speakers. *Language, Culture and Communication: The meaning of messages*. Upper Saddle River, NJ. Prentice Hall, s. 181-215.

Bußmann, H. (1990). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Frankfurt/M: Kröner.

Butler, J. (1999). *Gender Trouble*. New York ve London: Routledge.

Caporal, B. (1982). *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Devellioğlu, F. (1959). *Türk Argosu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Fromkin, V.; R. Romdan and N. Hyams (2003). *An Introduction to Language*. US: Thomson-Heinle.

Guiraud, P. (1956). *L'argot*. Paris: Presses Universitaires de France.

Holmes, J. (1995). *Women, Men and Politeness*. London: Longman.

İmer, K. (1990). Toplum Dilbilimin Kimi Kavramlarına Kuramsal Bir Bakış ve Dil Türleri. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1029/12452.pdf> (erişim tarihi: 16.04.2014).

Jespersen, O. (1922). *Language: Its Nature, Development and Origins*. London: Allen ve Unwin.

Kıran, Z. (2001). *Dilbilime Giriş (yayına hazırlayan Ayşe Eziler Kıran)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kocaer, S. (2006). Argo ve Toplumsal Cinsiyet. *Millî Folklor (Uluslar arası Kültür Araştırmaları Dergisi)*, Sayı 71, s. 97-101.

Koç, A. (2002). Argoda Kadın. *Türk Kültüründe Argo (editör: Emine Gürsoy-Naskali ve Gülден Sağol)*. Hollanda-Haarlem: Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını.

König, Güray. (1991). Toplumdilbilim Açısından Dil ve Dil Türleri. *Dilbilim Araştırmaları 1991*. Hitit Yayınevi, s. 59-70.

König, G. (1992). Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı. *Dilbilim Araştırmaları 1992*. Hitit Yayınevi, s. 26-36.

Labov, W. (1969). *The Study of Nonstandard English*. Washington, DC: National Council of Teachers of English.

Lakoff, R. (1973). Language and Woman's Place. *Language in Society, Vol. 2, No. 1*. Cambridge University Press.

Mangır, M. (2011). Osman Cemal Kaygılı'nın Söz Varlığında Argo. *TÜBAR-XXX (2011-Güz)*, s. 233-252.

Önem, E. (2011). Bireysel Dil Kullanımını Etkileyen Etkenler. *Dil Dergisi (Sayı: 152)*. Ankara: TÖMER, s. 57-67.

Özçalışkan, Ş. (1994). Kadın ve Erkeklerin Küfür Kullanımı Üzerine. *Dilbilim Araştırmaları 1994*. Ankara: Hitit Yayıncılık.

Özkan, N. (2002). Gizli Dil Olarak Argonun Fonksiyonu Üzerine. *Türk Kültüründe Argo*. Hollanda: Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, s.23-30.

Öztürk Dağabakan, F. (2012). Toplumdilbilimsel Bir Kavram Olarak Kadın-Erkek Dil Ayrımına Türkçe ve Almanca Açısından Bir Yaklaşım. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED) 47. Erzurum*, s. 87-106.

Saussure, F. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri (çeviren: Berke Vardar)*. İstanbul: Multilingual.

Şimşek, B. (2006). *Kadınlararası Konuşma Sürecinde Toplumsal Cinsiyetin Dil Üzerinden Sergilenmesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış yüksek lisans tezi.

Tannen, D. (2013). *Beni Hiç Anlamıyorsun! (Kadın-Erkek Konuşmaları)*. İstanbul: Varlık Yayınları.

Toklu, M. O. (2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.